

5. Зязюн І. Емоційно-почуттєве в освітніх технологіях і педагогічній творчості / Єдність раціонального та емоційно-почуттєвого в освітньо-виховних системах: Наук.-метод. зб. – Харків, 1996. – С. 11–12.
6. Страницька І. Локалізація стартів на життєвому шляху творчої особистості // Психологія і суспільство. — 2002. — № 2. — С. 149–155.
7. Фіцула М. М. Педагогіка. Посібник / М. М. Фіцула. – Київ : Видавничий центр «Академія», 2002. – 205 с.

Веденєсва Г.К.,

старший науковий співробітник Миколаївського обласного краєзнавчого музею, м. Миколаїв

ДО ЮВІЛЕЮ СЕЛА БОГЕМКА

У 2020 році минає 115 років заснування чеського села Богемка (Врадіївський район, Миколаївська область).

Період виникнення чеських поселень на півдні України був досить складним. Деякі їх мешканці пішли з Чехії у 1742-1743рр до пруської Сілезії та Польщі, де заснували декілька сіл та м. Зелов (1803). Це – родини Андрш, Чап, Гарт (Горта), Гофман, Янчік (Янчик), Їрсак (Єрсак), Єлінек, Кратохфіл (Кратофіль), Матеяк (Матеяк), Петрак, Пуйман (Пойман, Поймон), Рейхрт (Райхерт), Свобода, Швейдар, Вінтр, тощо. З часом декілька родин (Ігнац Андрш, Константін (Костянтин) Горта, Фердінанд Єлінек, Павел Єрсак, Карел Кулгави (Кульгавий), Ян Матейка, Павел Петрак, Вілем (Вільгем, Вільгельм) Рейхрт) залишили м. Зелов – вирішили шукати щастя на інших землях. У 60-80х роках ХІХ ст. родини Андрле, Бажоун, Дітріх, Дрбал, Яндура, Кучера, Плугарж, Полачек, Златнік емігрували з Чехії на південь України та Волинь. Першими, хто прибув на місце заснування села Богемка, були Ігнац Андрш, Фрідріх Горта, Фрідріх Єлінек, Павел Полачек, Франтішек Златнік з родинами.[1].

Нащадки емігрантів, котрі з різних причин у різні часи покинули свою батьківщину, разом з родинами прибули з м. Зелов (Польща) та Чехії. В долині безіменної притоки ріки Чичиклії в Ананьївському повіті Херсонської губернії (нині – Владіївський район Миколаївської області) на орендованих поміщицьких земельних ділянках заснували невелике село.[2].

Згодом багато хто з вищевказаних переселилися саме сюди. З часом тут була організована релігійна громада (перші проповідники – Вацлав Пуйман (1878-1952) та Вілем Пуйман (1896-1967)) [3]; у 1907 році у спеціально збудованій землянці розташували школу, організували роботу кузні (перший коваль Ф. Янчік), столярної майстерні (перший столяр – Фердінанд Єлінек), були насаджені перші фруктові дерева, в цей же час довелося пережити епідемію холери (1910)[4] та голод (1921-1922) [5].

У 1930 році був створений колгосп «Червоний прапор» (перший голова колгоспу – Йосеф Матейка). У 1932 році вперше в селі мешканці змогли побачити сеанс німого кіно, організувати театральну виставу силами місцевої молоді. Кількість населення в Богемці збільшувалась - адже народжувались діти, переселялись сюди нові мешканці. Згодом село стало багатонаціональним, яким залишається і зараз. Голод та репресії 30х років Богемку не минули [6].

Але життя і після цих важких подій в селі продовжувалося: були організовані молочнотоварна ферма, свиноферма, птахоферма, стайня. З 1934 року працював ветеринар – Йосеф Єлінек (1905-1981); з 1936 року - листоноша Фрідріх Єлінек (1867-1957); організована перша пасіка (пасічник Карел Рейхрт /1894-1972/), з 1937 року - перший магазин (продавець - Вілем Петрак /1900-1952/). У 1939 році колгосп придбав перше авто АМО (перший водій - Фрідріх Полачек /1903-1967/). У 1940 році вперше власне авто придбав мешканець Богемки Йосеф Горта (1900-1971). У 1941 році побудували перший млин (перший мельник - Юліус Кучера /1890-1976/). Все було вперше...

8 серпня 1941 року у село зайшла окупаційна румунська армія, а 27 березня 1944 року Богемка була визволена. Вояки з Богемки служили в Чехословацькій та в Червоній арміях. В сільському парку нині стоїть пам'ятник загиблим у роки Другої світової війни солдатам; поруч стоїть пам'ятник першим мешканцям села [7].

Доглянуті пшеничні, соняшникові, кукурудзяні, бурякові поля, колгоспний город, баштан, виноградник, сад були ознакою відданої праці селян. Поля були розділені лісосмугами, котрі були насаджені жителями села, - так захищали поля від суховіїв, зберігали в ґрунті вологу, проводили снігозатримання... І нині лісові смуги на тих же місцях, але немає вже сільського саду, винограднику, деяких будинків теж бракує, змінилося вже не одне покоління мешканців, але і зараз у селі живуть нащадки родин, що започаткували село. Прізвища Андрш, Пойман, Єрсак, Кратофіль, Андрле, Гарт, Єлінек, Чап, Вабік, Матейко, Петрак, Янчик, тощо завжди нагадуватимуть про історію села. Нині в Богемці звучать чеські пісні у виконанні фольклорного ансамблю «Богемські фразерки», звучить чеська (як її тепер тут і в Чехії називають - «богемська») мова, у школі на факультативних заняттях учні вивчають чеську мову, підтримуються чеські народні традиції, а у Будинку культури (будова 1960 року) збирається все село на свята, на важливі зібрання. А разом з чеською мовою тут звучать мови всіх народів, представники яких дружно тут будують своє життя.

Богемка пройшла всі етапи розвитку разом з усією Україною у складі СРСР та незалежної України. Звичайно, з часом вона змінилася і змінюється. З'явилися у селі нова початкова школа з дитячим садочком (1972), збудували Віфлеємську каплицю (1996), з 1960 року мешканці села користуються водогоном, вперше в районі тут організували газопостачання (1994-1995), а ще з далеких 70х минулого століття до сих пір тут функціонує бетонний тротуар... [8]

Проблем у селі завжди вистачає. Богемські проблеми – це віддзеркалення загальноукраїнських проблем... Вирішувати їх - нам усім разом в усіх куточках України дружно, з порозумінням...

Біля тієї ж безіменної притоки ріки Чичиклія, в степах Миколаївщини продовжує жити і розвиватися завжди привітна і своя у серці кожного вихідця цього села рідна Богемка, як у вірші Емілії Андрш «Мій рідний край»:

Мій рідний край, моє село,
Стежинка біля ганку.
Тут завжди світло й весело,
А які у Богемці світанки! ... [1].

Список використаних джерел:

1. Bohemce-100-Богемці. – Врадіївка: ЛиСТОК, 2005.- 20с.
2. Rudolf Šedý. Poušti do Kanánu/ Šedý Rudolf.- Pittsburg, USA: kopie z časopisu Křesťanské Listy roč.14, č.16 – č. 33,1912.- 36с.
3. Věstník společnosti Čeští bratři v Bohemce: Bohemce je 95 let! Hlas Bohemky.- Богемка, 2000.- 2с.
4. České listy, 7-8/2003, Прага, 2003.- с. 21-22.
5. České listy, 9/2003, Прага, 2003.- с.12-13.
6. Дрбал О. Сталінський голодомор і українські чехи/О. Дрбал.-Прага: Пороги №6.- 2004.- 6с.
7. Ing. Alexandr Drbal. Kronika Bohemky a udalostí, vztahujících se k českému životu v Ukrajině/A. Drbal.- Bohemka-Ľviv-Praha: 1967-1995.- 66 с.
8. Чеській Богемці в Україні – 95. Пороги. Прага.-2000.-№3.- с.8-10.